

Advies voor richtlijnen voor de inhoud
van het milieu-effectrapport
Golfbaan Zuidpolder te Veen
(Gemeente Eemnes)

18 oktober 1991

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport
Golfbaan Zuidpolder te Veen (Gemeente Eemnes)
/ [Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht :
Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-290-X
Trefw.: milieu-effectrapportering ; Eemnes (gemeente) / golfbanen ;
Eemnes (gemeente).

Aan Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Eemnes
Laarderweg 24a
3755 AN EEMNES

uw kenmerk
4429

uw brief
22 augustus 1991

ons kenmerk
U1328-91/Oo/bs/377-27

onderwerp
Advies voor richtlijnen m.e.r.
Golfbaan Zuidpolder te Veen

Utrecht,
18 oktober 1991

Met bovengenoemde brief verzocht U de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) inzake het voornemen om een golfbaan aan te leggen in de gemeente Eemnes.

Overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne bied ik U hierbij het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage aan. Voor de inhoud van het advies verwijs ik kortsheidshalve naar de samenvatting.

Daarnaast vraag ik uw bijzondere aandacht voor het volgende.

Over de beschrijving van het meest milieu-vriendelijke alternatief voor deze golfbaan is in de Commissie uitvoerig gesproken.

De locatie van de golfbaan is gelegen in de randzone van de stuwwal van het Gooi en de Eemvallei.

De Commissie geeft U in overweging te bezien of een inrichting, aanleg en beheer die aan de westzijde aansluiten bij het natuurgebied "Postiljonheide", dat uit een afwisseling van zandverstuivingen, heide en bos bestaat, en aan de oostzijde bij de overgang naar het Eemvalleigebied als meest milieuvriendelijk alternatief kan worden beschouwd. Het gaat hierbij om inpassing voor wat betreft de aspecten natuur en landschap.

In verband met de verdere procedure wijs ik U (wellicht ten overvloede) op enkele artikelen uit de Wabm die voor onze verdere werkzaamheden van belang zijn. In de eerste plaats dient het MER na ontvangst onverwijld naar de Commissie te worden gezonden (artikel 41t). De formele toetsing van het MER door de Commissie kan echter pas starten als met het MER het (voor)ontwerp bestemmingsplan ter visie wordt gelegd (artikel 41ac-ag en 41z lid 2).

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen op welke wijze U gebruik heeft gemaakt van haar advies.

Hoogachtend,

mr. A.A.M.F. Staatsen,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Golfbaan Zuidpolder te Veen

Advies voor richtlijnen
over de inhoud van het
milieu-effectrapport
Golfbaan Zuidpolder te Veen
(Gemeente Eemnes)

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport, Golfbaan Zuidpolder te Veen (Gemeente Eemnes),

uitgebracht aan de Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Eemnes door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

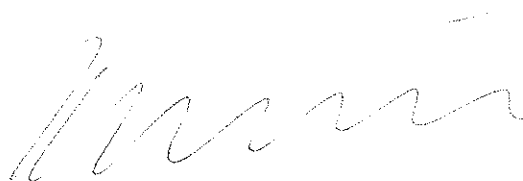
de werkgroep m.e.r. Golfbaan Zuidpolder te Eemnes (Gemeente Eemnes)

de secretaris

J. Oosterhof

de voorzitter

mr. A.A.M.F. Staatsen

Utrecht, 18 oktober 1991

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
SAMENVATTING VAN HET ADVIES	1
1. INLEIDING	3
2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING	4
2.1. Doel en probleemstelling	4
2.2. Besluitvorming	5
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
3.1. Programma van eisen	6
3.2. Plan van aanpak en alternatieven	7
3.2.1 Inrichting	7
3.2.2 Uitvoering, gebruik en beheer	7
3.3. Alternatieven	8
3.3.1 Alternatieven met betrekking tot inrichtings-, gebruiks- en beheersaspecten en naar functie- zonering	8
3.3.2. Het meest milieuvriendelijke alternatief	9
3.3.3. Referentiesituatie (het nulalternatief)	10
4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	11
4.1. Algemeen	11
4.2. Abiotische aspecten	12
4.3. Biotische aspecten	13
4.4. Landschap en cultuurhistorie	14
4.5. Overige aspecten	14
5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	15
6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF	16
7. PRESENTATIE VAN HET MER	17

BIJLAGEN

1. Brief van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Eemnes d.d. 22 augustus 1991 aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage met verzoek om advies voor richtlijnen van het milieu-effectrapport.
2. Openbare bekendmaking in de Gooi- en Eemlander d.d. 22 augustus 1991.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING VAN HET ADVIES

Voor het terrein gelegen in het gebied Zuidpolder te Veen, in de gemeente Eemnes, tussen de Rijksweg A27 en A1, de Gooyergracht-Zuid en de Verlegde Laarderweg bestaat het voornemen een 18-holes golfbaan met driving range, oefenfaciliteiten, clubgebouw en daarbij behorende infrastructurale voorzieningen aan te leggen.

Daar het een recreatieve voorziening betreft met een oppervlakte van meer dan 50 ha, is een milieu-effectrapportage (m.e.r.) nodig ingevolge de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm). Voor de realisatie is een wijziging noodzakelijk van het bestemmingsplan "Uitbreidingsplan in Hoofdzaak 1963".

Het milieu-effectrapport (MER) zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming hieromtrent. Het doel van het onderhavige advies van de Commissie voor de m.e.r. is de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteiten en de mogelijke alternatieven af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven.

De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waaraan het MER ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten geven.

Doel, probleemstelling en besluitvorming

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid.

Het MER zal aan moeten geven:

- ten behoeve van welk besluit het MER wordt opgesteld en volgens welke procedure dit besluit wordt genomen;
- voorwaarden of beleidsindicaties op grond van bestaande beleidsvoornemens en -documenten;
- welke besluiten later nog moeten worden genomen om het project ten uitvoer te kunnen brengen.

Het plan en de alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en alternatieven moet tenminste aandacht worden besteed aan:

- de locatiekeuze van de golfbaan
- het programma van eisen en te hanteren voorwaarden voor het functioneren van de golfbaan;
- het studiegebied en de voorwaarden die voortvloeien uit de locatiegegevens;
- de verschillende situeringsmogelijkheden van de golfbaan met bijbehorende voorzieningen in het studiegebied;
- varianten in de ruimtelijke opzet bij de verschillende situeringen (ligging van de diverse onderdelen, ontsluiting, zonering, te handhaven landschappelijk, cultuurhistorisch en/of ecologisch waardevolle elementen, bufferstroken, mogelijkheden voor natuurbouw);

- het meest milieuvriendelijke alternatief, te omschrijven als de optimale combinatie van een milieuvriendelijke inrichting, een milieuvriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van de waterhuishouding en natuurontwikkeling;
- het nulalternatief als referentiesituatie.

Bestaande toestand van het milieu en de gevolgen voor het milieu

De bestaande toestand van het milieu, en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voorzover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven.

De beschrijving dient met name gericht te zijn op de volgende milieuaspecten, alsmede de daarvan te verwachten effecten:

- abiotische aspecten
- biotische aspecten
- landschap en cultuurhistorie
- overige aspecten (zoals verkeer, effecten, onttrekking landbouwgronden, geluidsbelasting).

Aangegeven moet worden welke maatregelen worden genomen om eventuele negatieve milieugevolgen te voorkomen of te beperken.

Vergelijking van alternatieven

De gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten met elkaar en met de autonome ontwikkeling van het milieu vergeleken worden. De normen en streefwaarden van het milieubeleid moeten hierbij worden betrokken.

Leemten in kennis en informatie en evaluatie achteraf

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming moet worden aangegeven.

Teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken dient het bevoegd gezag een evaluatieprogramma op te stellen. In het MER kan reeds in concept een evaluatieprogramma worden opgezet.

Samenvatting en presentatie van het MER

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten voor een breed publiek helder worden beschreven.

De samenvatting dient de belangrijkste elementen van het MER te presenteren.

1.

INLEIDING

Bij brief van 22 augustus 1991 (bijlage 1) hebben Burgemeester en Wethouders van Eemnes de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) verzocht advies uit te brengen inzake richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER).

Het MER betreft de aanleg van een 18-holes golfbaan met een driving-range, oefenfaciliteiten, clubgebouw en daarbij behorende infrastructurele voorzieningen (zoals parkeerplaatsen, toegangsweg e.d.).

Het terrein is gelegen in het gebied Zuidpolder te Veen tussen de Rijkswegen A27 en A1, de Gooyergracht-Zuid en de Verlegde Laarderweg.

Daar het een recreatieve voorziening betreft met een oppervlakte van meer dan 50 ha, is een milieu-effectrapportage (m.e.r.) nodig ingevolge de Wet Algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm).

Voor de realisatie is bovendien wijziging noodzakelijk van het vigerende bestemmingsplan "Uitbreidingsplan in Hoofdzaak 1963".

De realisatie van de golfbaan vormt het initiatief van de Stichting Golf Recreatie Eemland te Hilversum.

De Gemeente Eemnes is voor de besluitvorming aangaande dit project het bevoegd gezag.

Het terrein waarop het MER betrekking heeft, beslaat een oppervlakte van ca. 70 ha. De golfbaan zal hiervan ongeveer 60 ha in beslag nemen.

Het MER dient ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent gedeeltelijk herziening van het bovenvermelde bestemmingsplan. Met de openbare bekendmaking op 22 augustus 1991 (bijlage 2) is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan. Het doel van het advies van de Commissie is het geven van aanwijzingen voor de inhoud van het MER, meer in het bijzonder met betrekking tot de daarbij in beschouwing te nemen milieu-aspecten. Hierbij zijn de eisen gevolgd die artikel 41j, van de Wet Algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) aan de inhoud van een MER stelt.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

Bij de opstelling van het advies zijn de binnengekomen inspraakreacties in beschouwing genomen (zie bijlage 4).

2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING

Artikel 4 Ij, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "*een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd.*"

Artikel 4 Ij, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "*een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven.*"

2.1 Doel en probleemstelling

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. Bij het uitwerken van de doelstelling moeten alternatieven in beschouwing worden genomen die in dit verband van belang zijn.

Uitgaande van doel- en probleemstelling moeten criteria worden aangegeven waar alternatieven aan getoetst kunnen worden.

Het doel kan op grond van de startnotitie als volgt worden omschreven:

Het realiseren van een 18-holes golfbaan, met driving-range, oefenfaciliteiten, clubgebouw en daarbij behorende infrastructurele voorzieningen (zoals parkeerplaatsen, toegangsweg) in de Zuidpolder te Veen, (gelegen tussen de Rijkswegen A27 en A1, de Gooyergracht-Zuid en de Verlegde Laarderweg), alsmede een goede inpassing van de golfbaan in het landschap ter plaatse.

In het MER zal ook moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld.

In het MER moeten de initiatiefnemer, te weten Stichting Golf Recreatie Eemland, allereerst de organisatorische en bestuurlijke problemen beschrijven die zich bij en na het aanleggen van het project zullen of kunnen voordoen, alsook de wijze waarop men denkt ze op te lossen.

Aangegeven moet worden om welke aantallen potentiële gebruikers het zal gaan en wat naar verwachting hun geografische herkomst is. Daarnaast dient het verwachte ruimtebeslag ten behoeve van bebouwde en onbebouwde voorzieningen te worden aangegeven.

Bij een en ander moet rekening worden gehouden met bestaande en in ontwikkeling zijnde golfbanen in de naaste en verdere omgeving. Daarbij dient inzicht te worden gegeven in het type van de golfbanen en de daarbij behorende categorieën van gebruikers. De bedoeling is dat een indruk ontstaat van de plaats die het aan te leggen golfterrein in het

gedifferentieerde geheel van golfbanen inneemt, regionaal en landelijk gezien.

Uit de startnotitie kan worden afgeleid dat de houtopstanden in het gebied niet alleen dienstig zijn aan de geleiding en omlijsting van het golfterrein, maar tevens ontsloten kunnen worden voor fietsers en wandelaars. De verschillende gebruikersgroepen kunnen elkaar storen, ook al omdat recreatief medegebruik van het golfterrein slechts in zeer beperkte mate mogelijk zal zijn.

Indien het gebied ook voor (recreatieve) wandelaars en fietsers toegankelijk zal zijn, dan dient dit op een verantwoorde wijze te worden gerealiseerd waarbij de veiligheid van de verschillende gebruikers voorop staat.

Aangegeven moet worden hoe men dit probleem (blijvend) denkt te voorkomen. Een belangrijke rol spelen in dit verband de ontsluitingsstructuur van het gebied en de wijze waarop het gebied bereikbaar zal worden gemaakt voor wandelaars en fietsers.

In het MER moet worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en in hoeverre de toekomstige bestemming daar op inspeelt danwel er van afwijkt.

Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten een rol spelen bij de opzet en uitvoering van het onderhavige project en bij de verdere menings- en besluitvorming.

2.2 Besluitvorming

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen.

Aangegeven dient te worden welke vergunningen ten behoeve van de uitvoering van het initiatief moeten worden verleend¹⁾.

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Zo is het van belang in een vroeg stadium de opvatting te kennen van het Waterschap over de ingrepen in de waterhuishoudkundige situatie, maar ook tijdig duidelijkheid te krijgen omtrent het beheer van de natuur- en bosaanplant, de golfbaan en het deel dat voor recreatief medegebruik is bestemd. Tenslotte dient te worden aangegeven welke -in verband met het project en de milieu-effecten daarvan- relevante besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen.

1 Bijvoorbeeld op basis van de Wet Ruimtelijke Ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet etc.

2 Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 4.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 4 Ij, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

3.1 Programma van eisen

De voorgenomen activiteit is te omschrijven als het volgens plan inrichten en beheren van een golfterrein in voornamelijk agrarisch gebied, waarbinnen zich tevens bebossing en houtwallen bevinden en dat aan de westzijde grenst aan natuurgebied.

In dat verband is het gewenst dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd programma van eisen, met inbegrip van een relatieschema en een behoeftenberekening voor de bebouwde en onbebouwde voorzieningen. Een en ander zal moeten steunen op relevante eisen en randvoorwaarden.

Bijzondere aandacht verdienen daarbij:

- voorwaarden die verbonden zijn aan behoud, herstel of ontwikkeling van natuurlijke gegevenheden (natuur, landschap, bodemreliëf, hydrologie e.d.), in het bijzonder dient aandacht te worden geschonken aan de natuurlijke gegevenheden die verband houden met het karakter van het plangebied, namelijk de randzone van de stuwwal van het Gooi naar de Eemvallei³;
- voorwaarden die verband houden met bosbouwkundige doelstellingen;
- eisen ten aanzien van bereikbaarheid en gebiedsontsluiting ten behoeve van voetgangers en rijwielverkeer, autoverkeer en openbaar vervoer, met inbegrip van een verkeers- en parkeerprognose;
- eisen die in relatie staan tot het gebruik van het gebied als 18-holes golfbaan, driving range en bijbehorende faciliteiten;
- eisen ten aanzien van recreatief gebruik van het gebied anders dan golfen.

3 Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 2.

3.2 Plan van aanpak en alternatieven

3.2.1 Inrichting

Aansluitend bij het programma van eisen kan worden bepaald welke mogelijkheden het plangebied heeft voor het situeren, begrenzen en inrichten van natuur- en bosgebied en golfterrein. In het MER zal moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie voor de golfbaan. Aangegeven dient te worden hoe die keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld. Vanuit milieu-oogpunt dient met name inzicht in de geohydrologie en de waterhuishouding - als structurerend element voor ecologische potenties - bepalend te zijn, waarbij de ecologische samenhang met de bredere omgeving van het plangebied duidelijk wordt, en met name die met het westelijk gelegen natuurgebied en de oostelijke Eemvallei wordt benadrukt. Bijzondere aandacht verdient ook de noodzaak om conflicten tussen de diverse vormen van gebruik te voorkomen, ondermeer door goede zoneringen binnen het plangebied. Het plan en de planbeschrijving moeten zich in het bijzonder richten op de volgende onderwerpen:

- de situering van de golfbanen, bossages en natuurlijke elementen, wandel- en fietsgebieden ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen;
- de ontsluiting van het gebied en het golfterrein door wegen en paden en de situering van gebouwde en ongebouwde voorzieningen, bijvoorbeeld parkeerterreinen en clubgebouwen;
- de ligging van bufferstroken en gebieden met natuur- en bosbouw, alsook de wijze waarop natuur- en bosbouw plaatsvindt;
- ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik.

De onderwerpen moeten zodanig worden voorgedragen en beschreven dat een keuze uit alternatieve mogelijkheden kan worden gedaan. Met het oog daarop is het gewenst de alternatieven te schetsen aan de hand van een gedetailleerd inrichtingsplan.

3.2.2 Uitvoering, gebruik en beheer

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve, of negatieve gevolgen. Zowel voor de natuurbouw en bosaanplant als de golfbaan dienen de volgende aspecten voor zover van toepassing afzonderlijk te worden belicht (**go** = golfbaan, **b** = natuur en bos):

uitvoering en aanleg

go/b eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);

go uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoefing, onderlinge relatie);

- go** ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- go** toe te passen kunstmatige beregeningsstelsel ten behoeve van de golfbaan en driving range, alsook de herkomst van het beregeningswater;
- go/b** aard aan te brengen verharding m.n. op de parkeervoorzieningen;
- go/b** aan te brengen beplantingen, waarbij de beplanting van de golfbaan als markering wezenlijk verschilt van bijv. de bosaanplant.
- go/b** al dan niet fasering in de aanleg;
- go/b** duur en periode⁴] van werkzaamheden;
- go/b** te gebruiken machines en installaties.

gebruik en beheer

- go/b** randvoorwaarden waaronder beheer en onderhoud plaatsvinden;
- go/b** gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettinggraad, piekverkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- go/b** omvang en beheer van afvalstromen, m.n. huishoudelijk afvalwater en vaste afvalstoffen;
- go/b** beheer van het groen (maaien/begrazen, bodembewerking, intensiteit kunstmatige beregening, gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- go/b** de organisatie van recreatief medegebruik: regeling van openbaarheid en toegankelijkheid⁵].

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief.

3.3 Alternatieven

3.3.1 Alternatieven met betrekking tot inrichtings-, gebruiks- en beheersaspecten en naar functiezonering.

De keuze van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven en varianten moet in het MER zorgvuldig worden gemotiveerd: zij moeten duidelijk aan het doel van de activiteit worden gerelateerd. De voorwaarden waaraan voldaan moet worden voor het goed functioneren van de verschillende planonderdelen moeten duidelijk worden beschreven. Deze voorwaarden vormen de basis voor de uitwerking van de verschillende alternatieven. De alternatieven zullen wat betreft diepgang en detaillering vergelijkbaar moeten zijn. In het MER moet worden aangegeven hoe en in welke mate het gestelde doel van het voornemen kan worden bereikt met behulp van elk van de beschouwde alternatieven. De onder par. 3.2.1. en 3.2.2. genoemde onderdelen dienen per alternatief aan

4 In sommige seizoenen is de potentiële schade voor het milieu kleiner.

5 Zie Bijlage 4, inspraakreactienrs. 2, 4 en 5.

de orde te komen. De alternatieven kunnen naar verschillende aspecten uitgewerkt worden: inrichtings-, gebruiks-, beheers- en onderhouds aspecten en naar functiezoning. Het is niet de bedoeling voor al deze aspecten aparte alternatieven te ontwikkelen. De te presenteren alternatieven kunnen echter worden samengesteld door de verschillende varianten per aspect met elkaar te combineren.

3.3.2 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 4 Ij, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het "meest milieuvriendelijke alternatief" is te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van waterhuishouding en natuurontwikkeling.

In het golfbaan-ontwerp in de startnotitie is vooral uitgegaan van het slagenlandschap aan de oostzijde van het plangebied. De Commissie adviseert te bezien of een inrichting, aanleg en beheer die aan de westzijde aansluiten bij het natuurgebied "Postiljonheide", dat uit een afwisseling van zandverstuivingen, heide en bos bestaat, en aan de oostzijde bij de overgang naar het Eemvalleigebied als meest milieuvriendelijke alternatief kan worden beschouwd. Het gaat hierbij om inpassing voor wat betreft de aspecten natuur en landschap⁶].

Ook volgens recente literatuur is een ontwerp met een ander eindbeeld dan dat van een parkachtig landschap met groene banen en waterpartijen goed denkbaar.

Andere aandachtspunten bij dit onderdeel van het MER kunnen zijn:

- Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien zowel in de locatiekeuze van de verschillende onderdelen, als bij inrichting, aanleg en gebruik en beheer. Met bestaande waarden wordt ook bedoeld de waarden die het terrein heeft in relatie tot de omgeving en als schakel in de ecologische infrastructuur.
- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen.⁷], in aansluiting op het natuurgebied Postiljonheide;
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van de golfbaan wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gewaarborgde veiligheid van de verschillende recreanten op en in de gebieden grenzend aan de golfbaan in verband met afzwaaiende golfballen.

6 Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 5.

7 Bijvoorbeeld het vervangen van het huidig landbouwkundig gebruik (met bemesting) door een 'schonere' vorm van grondgebruik, waardoor mesotrofe en oligotrofe micromilieus in het gebied terugkeren of worden uitgebreid. Dit laatste vereist enige jaren van beheer gericht op verschraving.

3.3.3 Referentiesituatie (het nulalternatief)

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden, het zogenaamde nulalternatief. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen (o.a. in het agrarisch ruimtegebruik en recreatief gebruik) en met activiteiten die in geldende plannen zijn vastgelegd. Dit alternatief is weliswaar geen alternatief in de betekenis van een middel waarmee het gestelde doel ook kan worden bereikt, maar kan, mede tegen de achtergrond van hetgeen in het MER naar voren zal komen over de milieu-implicaties van het plan, wel degelijk een rol spelen bij de besluitvormingsprocedure.

4. **BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

4.1 Algemeen

Bestaande toestand

De bestaande toestand van het milieu, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur en bestaande veldbeschrijvingen, waar nodig aangevuld met de resultaten van eventueel te verrichten onderzoek, vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, flora/fauna, grond- en oppervlaktewater, geluidhinder, e.d.) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten. Het verdient aanbeveling om bij de effectbeschrijving, waar mogelijk, ook een natuurlijke achtergrondwaarde als referentiewaarde te vermelden (b.v. bemesting).
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn; voorts of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied.

- Het te verwachten resultaat en de doeltreffendheid van mitigerende maatregelen om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h de huidige situatie,
- a de autonome ontwikkeling,
- g de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

Het is gewenst dat in het MER de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de milieugevolgen in verschillende hoofdstukken worden beschreven.

4.2 Abiotische aspecten

- h/a bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, bodemclassificatie, gevoeligheid van de bodem voor uitspoeling van milieukritische stoffen, opbouw, ondoorlatende lagen, bestaande hoogteverschillen);
- g gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (eventuele waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.
- h/a geohydrologische aspecten en waterhuishouding: inclusief bovengrondse voeding (infiltratie), kwel mede als gevolg van (grond)wateronttrekking elders, grondwaterstromen en (grond)waterstanden ten opzichte van het maaiveld, alsmede mogelijke fluctuaties (mate en frequentie) en grondwater kwaliteit⁸];
- g gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, maken van eventuele waterpartijen, aanbrengen van drainagestelsels, toepassen van berekening;
- g kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg, het gebruik en onderhoud van de locatie.

⁸ Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 5.

- h/a ten aanzien van de voormalige stortplaats; samenstelling en omvang van het gestorte materiaal, reeds aanwezige voorzieningen, omvang en verspreiding van eventuele verontreiniging naar bodem, grond- en oppervlaktewater door percolatiewater van de stortplaats in relatie tot de omgeving; reeds aanwezige voorzieningen ter voorkoming van vermenging van percolaat met de bodem en het grond- en oppervlaktewater;
- g gevolgen van in het kader van het initiatief uit te voeren ingrepen op en rondom de voormalige stortplaats voor (het risico van) verspreiding van verontreinigingen naar bodem, grondwater en oppervlaktewater⁹];
- g wijze waarop rekening wordt gehouden met eventuele saneringsmogelijkheden van de stortplaats in de toekomst.

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode waarin de aanleg van de golfbaan met bijbehorende voorzieningen en het natuur- en bosgebied plaatsvinden, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale gebied min of meer is voltooid.

4.3 Biotische aspecten

- h/a aquatische en terrestrische flora en fauna (bijv. zoogdieren, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); voorkomen en verspreiding van karakteristieke vegetatietypen; aanduiding van regionale, landelijke (en internationale) betekenis, authenticiteit, zeldzaamheid, soorten rijkdom e.d.; alsook potentiële ontwikkelingsmogelijkheden van genoemde aspecten;
- h/a landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en ruigebieden);
- g aangeven en beoordelen van: veranderingen in de beschreven biotische aspecten door de bestemmingsverandering; of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, of door intensieve betreding met name als gevolg van recreatief medegebruik van het bosgebied vanuit de golfbaan op drukke (wedstrijd)dagen; door bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied)¹⁰];

9 Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 1.

10 Zie Bijlage 4, inspraakreactienr. 4.

